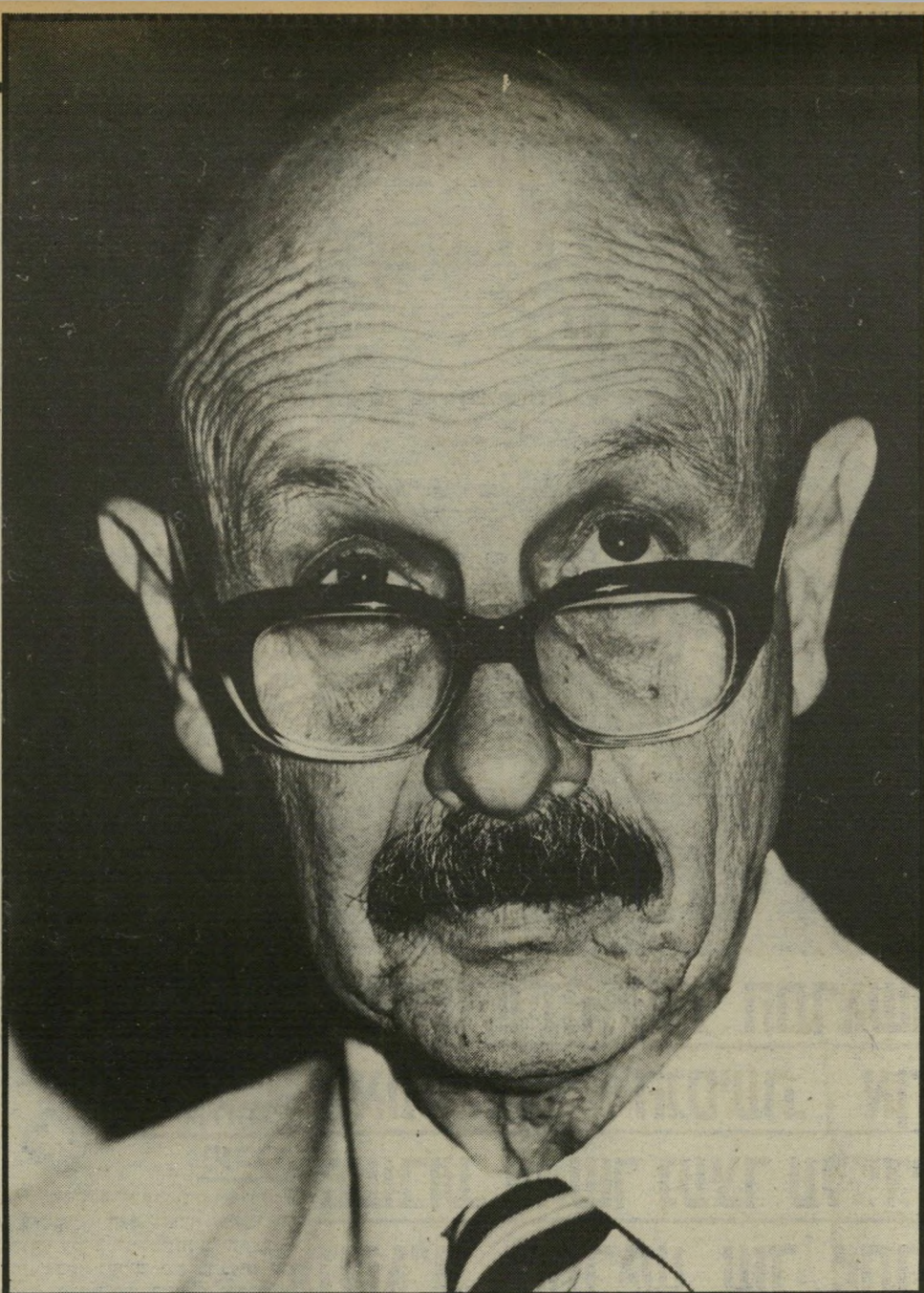

קוא מת ערב הבחירות לכנסת ה-11, שבהן עשוי הליכוד — אולי — לאבד את השילטון. היה בכך משהו סימלי כי הוא היה האיש שהעלה את הליכוד לשילטון. הוא נקבר בין הרוגי מילחמת-הלבנון. גם בכך היה משהו סימלי. כי לולא העלה את הליכוד לשילטון, יתכן שלא היו מאות ההרוגים האלה נהרגים. אילו ניבא משהו לפני עשר שנים כי זה יהיה תפקידו העיקרי בתולדות המדינה, היו הכל נדהמים. ויותר מכל — הוא עצמו.

האציל מרחביה

במשך דור שלם נחשב ייגאל ידן כסמל החוכמה, העיקביות והיושר במדינת-ישראל. כאשר נואשו הכל מן המיסר הפוליטי, וחיפשו אדם טהור, שיוכל להחזיר את המדינה לדרך-המלך, היה צץ שמו כמעט מאליו. מאז ראשית שנות ה-50 ועד 1977, לא עברה שנה מבלי שתפרח בה שמועה אחת או שתיים שהנהיגה עומד ייגאל ידן לקבל לידיו את הנהגת המדינה. כמו שארל דהיגול בכפר קולומביי-להייד-אגליו, בשנים הארוכות שבהן המתין בכפר לנות לקריאת האומה, כך ישב ידן בביתו ברחביה, עסק במדע והמתין. דהיגול אכן נקרא. בצר לה, פנתה אליו האומה הצרפתית המיואשת. על צרפת איימה אז מילחמת-אזרחים, כעיקבות מילחמת אלג'יריה. דהיגול נקרא לשילטון, בתוך כמה שנים שיחרר את צרפת מעברה הקולוניאלי, העניק עצמאות לאלג'יריה, חולל רפורמה יסודית במיכנה המיסר המדיני. הוא התגלה כאחד המדינאים הגדולים ביותר של המאה ה-20, הוגה-דיעות מעמיק ומנהיג בליחת. כאשר הוכתר ידן כמועמד לתפקיד "דהיגול הישראלי", היו

הציבור פשוט קם והתמרד נגד המסקנות. מרד הסרי תקדים ומזרז זה גרם לרעיית-אדמה. הוא שטף מן השילטון את גולדה מאיר ומשה דיין — בניגוד מוחלט לכוננותו של ידן ועמיתיו. לימים התגלו עובדות תמוהות לגבי הרוח. הסתבר כי ידן הוא שהציע את עצמו לוועדה, וכך צורף אליה עליידי אגרנט. הסתבר גם שעוד לפני כן הציע ידן את עצמו לגולדה מאיר כמועמד לתפקיד שר בממשלתה. הלכו ורבו החשדות כי נבואו לשפוט את המלחמה ואת ראשיה, היה ידן מושפע לאיבמעט עליידי האמביציות האישיות שלו. ברור כי לידן ולעמיתו, חיים לסקוב (שהיה חייב חוביכבוד אישי למשה דיין), היתה השפעה מכרעת על הוועדה, שכל שאר חבריה היו אזרחים. כרמטכ"ל לשעבר, בעל עבר מפואר, הנחיל ידן את דעתו לחבריו. מאז הוא נחשב כמי שהכתיב לוועדה את המסקנות.

אבא בעל הקטרת

שיעתו הגדולה של ידן הגיעה במאי 1977, כאשר נערכו הבחירות לכנסת התשיעית. כמה חודשים לפני כן נטל ידן יוזמה, שאמורה היתה לשנות מן היסוד את פני המדיניות הישראלית. הוא הקים מיפלגה.

למאות אלפי ישראלים היתה זאת בשורה של גאולה. הם מאסו בשני הגושים הגדולים, המערך והליכוד. הם חיפשו משהו חדש, אותנטי, רענן.

מבחינת הטכניקה של יחסי-ציבור, ד"ר היתה התגלמותו של חלום. היא התאימה בדיוק למצב-הרוח של הציבור הוותיק בארץ, שיכתת הנדל לנים, העשירים-החדשים האינטלקטור אלים השבועים, שהתגבשה במרוצת השנים במדינה זו. זהו קהל שמרני, הפוחד מפני כל שינוי.

האיש שולא היה דהיגול

ד"ר לא עסקה בשום דבר שהיה שנוי-במחלוקת. היא התעלמה לגמרי מן הבעיות האמיתיות של המדינה. תחת זאת התרכזו בבעיות שעל פני השטח — ושמשים-כך בלטו לעיני כל — והציעה להן פיתרונות מכניים משכנעים. למשל: שינוי שיטת-הבחירות כתרופת-פלא לכל המחלות. הבשורה של ד"ר היתה, למעשה: אנחנו רוצים לשנות את הכל, בתנאי שהכל יישאר אותו הדבר.

במקום העסקנים המיפלגתיים שנמאסו, ריכזו ד"ר גרניטורה של אלופים, אנשי שירותי-ביטחון, אנשי-עסקים מצליחים ושאר סימלי-ההצלחה של החברה האשכנזית השלטת.

ועל הכל סוככה רמותו של דהיגול הישראלי, הגנרל בעל-המקטרת, המדען בעל השם העולמי, האיש שסימל את ספראוספיא. אילו היה תועמלן מכריז צריך להמציא מנהיג לתנועה כזאת, לא יכול היה להרכיב קלסטרון מושלם יותר. התוצאות הוכיחו כי הרשימה אכן מיצתה את כל הפוטנציאל שלה. ב-1965 זכתה רשימתו של דויד בן-גוריון בעשרה מנדטים בלבד, למרות שהיו בה כוכבים כמו "הוקן" עצמו, משה דיין, שימעון פרס, יצחק נבון ואחרים. ב-1977 זכתה ד"ר ב-15 מנדטים. הצלחה חסרת כל תקדים.

בררכו הפוליטית, כן בלטו חולשותיו, וכן רהו מעלותיו.

ידן ומטע האגדנאטים

דנורה האדומה היתה צריכה להידלק כבר בשלהי מילחמת יום-הכיפורים, כאשר כיהן ייגאל ידן כאחד מחמשת חברי ועדת-החקירה הממלכתית שבראשות השופט משה אגרנט, נשיא בית-הדין העליון. מעולם לא היתה ועדה כה בכירה, שמוקצתה נדרחו בצורה כה ספונטנית ומוחצת עליידי הציבור. כאשר פורסם הרוח והסתבר כי הוועדה הטילה את כל האשמה למחדלי המלחמה על הרמטכ"ל, רודי (דרו) אלעזר וקציניו, בעוד שלא הטילה שום אשמה על הדרג המדיני, אירעה התפוצצות.

ימסור את תיק הביטחון לידן, רק לאחר מכן צץ שמו של ידן.

אילו עמד ידן עד הסוף בפני הסיתוי, והיה נשאר ברחביה, היו הכל גומרים עליו השבוע את ההלל ומחליטים שהנה מת.

מאת

אורי אבנרי

גאון, שעשוי היה להושיע את המדינה.

אסונו של ידן היה בכך שהוא העמיד את עצמו במיכון, והקים לקראת הבחירות של 1977 את ד"ר, ש, התנועה הדמוקרטית לשינוי, ואו התגלה לעיני כל כי האיש רחוק מלהיות גאון-הדרו. ככל שהמשיך

של הצמרת. גירסה אחת: משהו קרה לייגאל. הוא היה חכם, אך חכמתו נטשה אותו. גירסה אחרת: הוא היה נבון כאיש-צבא, כנסיבות המיוחדות של 1948, אך לא היה מסוגל לתפקד כפוליטיקאי, הוקק לתבונה מסוג אחר. גירסה שלישית: ידן לא היה חכם מעולם, אך נקרב המפקדים הקרביים של 1948, שהיו כולם אנשים פשוטים, חסרי-השכלה ובלתי-אינטלקטואליים, כמו יגאל אלון ויצחק רבין, בלט ידן כאינטלקטואל צעיר, צבר משכיל, אריסטוקראט מבני האצולה האינטלקטואלית של רחביה.

כך או כך: שמו של ידן צץ שוב ושוב כמועמד לגדולות. כאשר התפטר דויד בן-גוריון מתפקידו ב-1963, שקל את האפשרות להעביר לידן את תפקיד ראש-הממשלה ושר-הביטחון. כאשר גברה במדינה החרדה במאי 1967, ערב מילחמת ששת-הימים, פשטה תחילה הרישה כי לוי אשכול

הכל בטוחים שהוא ימלא תפקיד דומה.

כמו דהיגול, שהציל את כבוד צרפת במלחמת-העולם השנייה, היה גם ידן עטור תהילה. במלחמת-העצמאות הוא היה אחד הקצינים המצטיינים, ואולי המצטיין מכולם. בתפקידו כקצין-המביצים של ההגנה וצה"ל, ניהל למעשה את המלחמה. הרמטכ"ל הרישמי, יעקב רווי, היה חולה מאוד, וברוב השעות הקריטיות של המלחמה לא תיפקד. היה זה ידן שעמד לצד בן-גוריון ותיכנן את מהלכי המלחמה. המפקדים הקרביים רחשו לו אמון כלתי-מוגבל. באותה מלחמה, שבה עמדה המדינה הצעירה על נפשה ממש והיתה צפויה לבליה, התגלה ידן כמבציר מעולה, שהבין את יכולתה וצרכיה של המדינה, ותיכנן את המהלכים בכישרון פרגמטי, מבלי לדבוק בחוכמת-הספרים ובנסי יונם של בנאות אחרים.

לימים, כאשר חדרה יותר ויותר לתודעת הציבור ההכרה כי ידן אינו אדם חכם, רבו הספקות. רבים שאלו את עצמם: איך זה יכול להיות שאדם שהיה בה נבון ב-1948, יהיה בה בלתי-נבון ב-1978?

ניתנו על כך תשובות רבות, שנדרו בליהרף במסיבות-ההקטיל